

Proiect cofinanțat din Fondul Social European - Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020
Axa Prioritară 6: Educație și competențe / Operațiune compozită OS 6.5, 6.6. Îmbunătățirea
competențelor personalului didactic din învățământul preuniversitar în vederea promovării unor servicii
educaționale de calitate orientate pe nevoile elevilor și a unei școli incluzive

Titlu proiect: „Profesionalizarea carierei didactice - PROF”

Cod proiect: POCU/904/6/25/146587

Beneficiar: Ministerul Educației

Partener 2 - Universitatea Transilvania din Brașov

Perioada de implementare – 1 aprilie 2021 – 31 decembrie 2023

Livrabil

Activitatea A4.2

Lectura basmului – o lectură pentru valori

Sucesiunea activităților de tip blended learning pentru analiza basmului

cult

Clasa a X-a

Preambul

Mitul și, implicit, basmul, propun modele exemplare ale umanului. Eroul basmului este un astfel de model exemplar, urmărit în demersul său formativ-educativ. Prin erou, lectorul își construiește, în plan imaginativ, propriul traseu existențial, configurat în conformitate cu normele valorice oferite de model. Basmul devine astfel un depozitar al unor modele structurate de arhetipuri primordiale, de mituri integrative care prezintă modele umane tip, modele axiologice și comportamentale corespunzătoare anumitor roluri și sarcini sociale. El poate fi citit, astfel, ca discurs care influențează formarea identității.

Ștefan Popenici, în studiul său despre caracterul inițiativ al basmului (*Pedagogia alternativă. Imaginarul educațional*), punctează o **tară a fenomenului educației contemporane**. Pus în relație cu fenomenul culturii *fast food*, basmul apare deformat și simplificat ca percepție și semnificație. Relația mit – basm – educație, fundamentală din perspectiva evoluției schemelor inițierii insului pentru sine și pentru societate, și-a pierdut sensurile: *în disputa Modernism/Postmodernism, eră*

*industrială/postindustrială, raționalitate versus intuiție etc., s-au pierdut elemente, structuri și modele constitutive umanului, care sunt esențiale în educație*¹.

Procesul coordonării lecturii ca act educativ trebuie să fie deschis și interesat de forța pe care o au formele întemeietoare ale imaginarului, regăsite în mit și basm, de capacitatea lor persuasivă în formarea identității umane: *proiecțiile arhetipale și mitice s-ar încheia încet, încet în imitații active, în moduri de viață care se codifică în concepte socializate, solidificate în sisteme pedagogice...*².

Pe de o parte, sub impulsul doctrinei postmodernismului, școala își impune să adopte un **model formativ**, bazat pe dezvoltarea autonomiei intelectuale, pe eliberare personală, pe descoperirea de alternative. În spatele acestui deziderat se ascunde însă, uneori, renunțarea programatică la consistența ideologică și teoretică. *A deconstrui și a ironiza* par a fi verbele care caracterizează actuala viziune a procesului educativ, viziune obsedată de teama de a nu limita posibilitățile de autodezvoltare sub presiunea apăsătoare a unor modele „sacre”. În goana după libertate cu orice preț, se ajunge la limitarea pe care o generează absența reperelor. Nemaexistând criterii de selecție, fiind permis totul, se produce, în fapt, o bulversare a scării valorice personale. Pentru ca modelele să nu limiteze libertatea personală se ajunge la relativizarea sau la anularea valorilor.

Pe de altă parte, aici fiind paradoxul, constrângerile, încorsetările ideologice sunt prezente prin **educația noninstituționalizată**, prin explozia informațională care nu se limitează la a informa, ci persuadează, adesea agresiv, subiecții educației. Virtualitatea internetului și a tot ceea ce înseamnă soft informatic (ne referim aici și la jocurile pe calculator), industria mass-media și industria publicitară, au o putere manipulatorie inimaginabilă, influențând scara valorilor ideologice, economice, culturale ale educabililor.

Într-o societate informațională, cu grad mare de perisabilitate a cunoștințelor, idealul educativ l-ar reprezenta formarea unui **om flexibil**, care să dispună de o mare capacitate de adaptare la ritmurile alerte de schimbare. Pentru a răspunde nevoilor societății și pentru a nu rămâne în afara vremurilor ei, școala, ca principală instituție educativă, trebuie să părăsească poziția de sursă „definitivă” de cunoaștere și să-și

---

1 Ștefan Popenici, *Pedagogia alternativă. Imaginarul educațional*, Editura Polirom, Iași, 2001.

2 Gilbert Durand, *Structurile antropologice ale imaginarului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

asume unul de *ghid* prin cunoaștere. Școala nu mai poate da cunoștințe valabile pe întreaga durată a vieții unui individ. De aceea, *inițierea în cunoaștere* pe care școala o face trebuie deviată înspre formarea unor deprinderi de a opera cu cunoștințe aflate în permanentă schimbare.

În acest punct al discuției, intervine rolul narațiunilor originare, care dau seama despre niște modele exemplare, întemeietoare și generative: *imaginarul arhetipal conține pattern-urile primordiale ale experienței umane*³. În cazul basmului, drumul inițiativ este un astfel de pattern al evoluției individului, care se constituie într-o axă a Frumosului – Binelui – Comportamentului.

Ce ne propunem?

O alternativă de observare a basmului din perspectiva identificării valorilor și atitudinilor pe care acesta le generează, urmărind relația mentor-inițiat, respectiv inserția (sau infuzarea) demersului didactic cu elemente de educație media, pe parcursul a 4 ore asociate studiului basmului.

Fiind vorba despre un demers mai complex, care se întinde dincolo de marginile unei singure ore, competențele generale vizate sunt toate cele trei propuse de programă: utilizarea corectă și adecvată a limbii române în receptarea și în producerea mesajelor, în diferite situații de comunicare; folosirea modalităților de analiză tematică, structurală și stilistică în receptarea diferitelor texte literare și nonliterare; argumentarea scrisă și orală a unor opinii în diverse situații de comunicare.

Ceea ce urmărim este, în fapt, să propunem un model de lucru care să orienteze lectura și interpretarea textului literar înspre descoperirea valorilor etern-umane pe care acesta le vehiculează, iar în paralel, infuzarea demersului cu elemente de educație media.

Lecția 1

Competențe specifice	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ
Text suport	„Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă
Organizare	Etapa asincron Elevii primesc, prin intermediul aplicației Google Classroom, Adservio sau oricare alta, utilizată în mod recurent ca mediu comunicațional și educativ, o sarcină de

---

³ Ștefan Popenici, op. cit.

	<p>lucru: după lectura individuală a basmului cult „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă, să scrie un text confesiv/o pagină de jurnal în care să rememoreze primele experiențe despre care își aduc aminte în care au avut contact cu basme (când, prin intermediul cui, dacă le-au fost citite, ce basme își amintesc și dacă își amintesc autorii lor, ce le-a atras în mod special atenția atunci când au descoperit primele basme, ce emoții/stări au trăit ascultându-le sau citindu-le etc.).</p> <p>Elevii își vor posta răspunsurile pentru a fi văzute de toți colegii, în aplicația PADLET, în care elevii își pot posta predicțiile pe „wall”.</p> <p>Etapă față în față</p> <p>Etapă față în față are loc în sala de clasă și este modelată ERR(E).</p> <p>Etapă asincron</p> <p>Pentru etapa de extindere, se poate stabili o sarcină de lucru anunțată la finalul lecției.</p>
Resurse de lucru	<p>– fișele de lucru</p> <p>– aplicațiile Google Classroom, Adservio, Zoom, Padlet, Kahoot, Prezi</p>
Parcurs didactic: Activități de învățare/evaluare	<p>Demers asincron (aproximativ 30`)</b> – activitate individuală, cu o zi înaintea lecției</p> <p>– răspunsul la cerința de a scrie un text confesiv/pagină de jurnal și de a îl/o încărca în Padlet.</p> <p><b>Lecția: demers sincron (50`) – activitate frontală alternată cu activitate pe grupe</p> <p>Evocare (5`):</p> <p>În etapa de evocare, profesorul solicită câțiva elevi să prezinte rezolvarea sarcinii pe care au avut-o de efectuat acasă. Pornind de la aceste amintiri ale elevilor, anunță că în următoarele lecții vor studia basmul cult Povestea lui Harap-Alb de Ion Creangă, respectiv că prima lecție se va concentra pe clarificarea unor concepte de specialitate specifice categoriei basmului, atât cel popular, cât și cel cult (necesare, deoarece elevii nu au mai studiat aceste specii).</p> <p>Realizarea sensului – (30`):</p> <p>Elevii lucrează în grupe, utilizându-se metoda mozaic. Profesorul împarte clasa în grupe de câte șase elevi. Fiecare elev dintr-o grupă primește o altă fișă cu informații despre câte un concept:</p> <p>1. Fabulosul/miraculosul.</p> <p>Categorie a fantasticului care presupune acceptarea situațiilor, personajelor supranaturale ca aparținând lumii reale, fără a-i modifica substanțial legile de</p>

funcționare. Miraculosul nu produce nici spaimă (ca straniul), nici ezitare (ca fantasticul propriu-zis), ci, dimpotrivă, delectare sau chiar plăcerea de a trăi în universuri imaginare. Pentru ca miraculosul să se poată instaura, este nevoie de încheierea unui pact ficțional între narator și cititor, ambii consimțind că în realitatea descrisă totul e posibil și nimic nu trebuie să surprindă. Semnele încheierii acestui pact sunt sinonime cu dezvăluirea convenției artistice prin intermediul formulelor de început, de mijloc și de final.

2. Clișee compoziționale

Artificii tehnice constând în folosirea unor formule standard la începutul, mijlocul și sfârșitul basmului, cu scopul de a sublinia faptul că întâmplările nu sunt reale, ci ficționale. Ca atare, cititorul este obligat să admită că legile după care se conduce universul imaginar nu sunt cu nimic mai prejos decât acelea ale lumii reale.

3. Antropomorfizarea fantasticului

Sinonim cu umanizarea fantasticului, conceptul impus odată cu basmele culte ale lui Ion Creangă desemnează acele însușiri explicit umane întruchipate de personaje care prin definiție ar trebui să exprime atribute fantastice. De pildă, protagonistul din Povestea lui Harap-Alb seamănă mai mult cu un tânăr real din Humulești decât cu Făt-Frumos din basmele populare.

4. Ființe himerice

Personaje de basm ale căror însușiri miraculoase sunt explicit marcate. Din această categorie fac parte atât personajele animaliere, cât și cele cu structură umană.

5. Bildungsroman

Provenit din limba germană, termenul se referă la narațiunile care implică evoluția unui personaj de la stadiul de neinițiat la cel de matur. Formarea este tema centrală a bildungsromanelor, fiind cel mai adesea completată de motivul labirintului existenței (suma probelor pe care le parcurge un tânăr pentru a se maturiza).

6. Protagonist-antagonist

Cuplu de personaje principale aflate în opoziție, primul deținând însușiri pozitive, iar cel de-al doilea exclusiv negative.

În prima etapă, elevii se familiarizează individual cu conceptele, pe baza informației de pe fișă. În a doua etapă, se realizează grupele de experți. Acestea vor trebui să dezbată, să dezvolte și să realizeze o prezentare sub formă de schemă a conceptului, referindu-se atât la reflectarea lor în basmele populare, cât și în

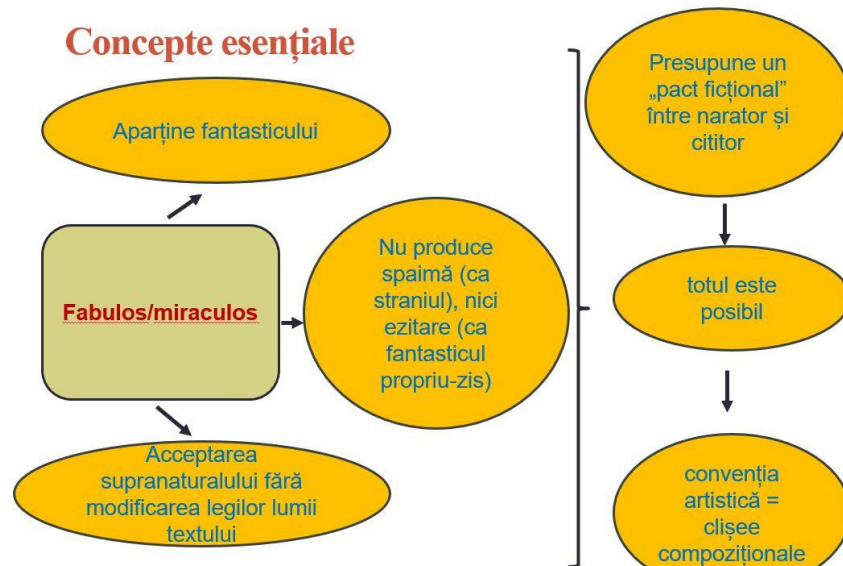
basmul cult „Povestea lui Harap-Alb” de Ion Creangă. Pentru aceasta, au libertatea de a consulta surse online, internetul.

La întoarcerea în grupele de bază, fiecare elev prezintă colegilor de grupă conceptul repartizat lui, pe baza schemei realizate în grupa de experți.

Rezultate estimate:

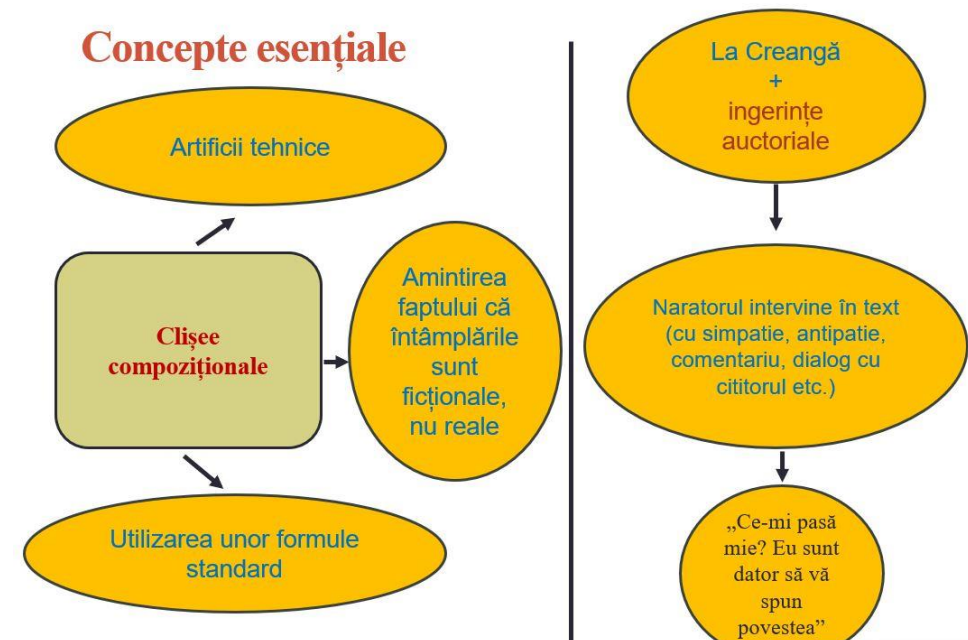
1.

Concepte esențiale

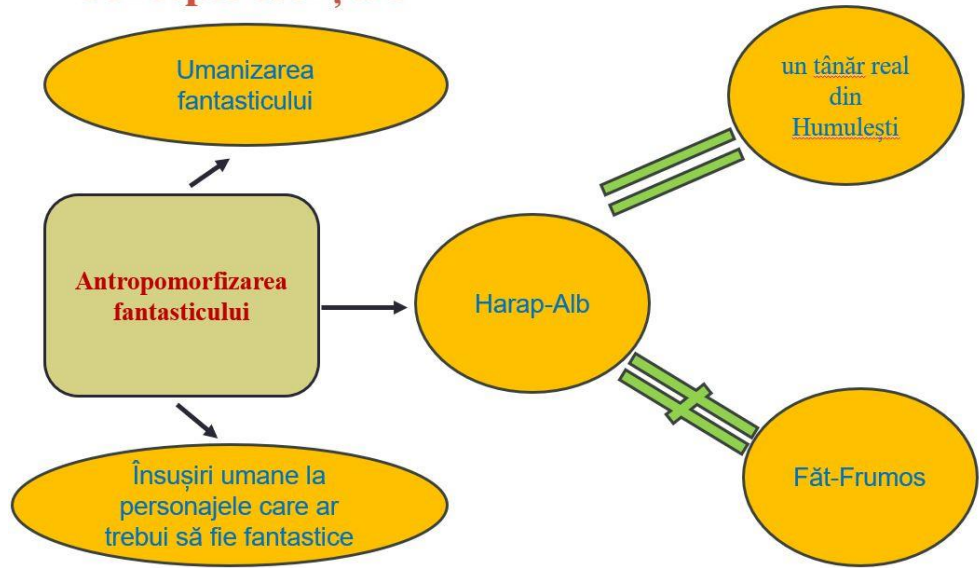
2.

Concepte esențiale

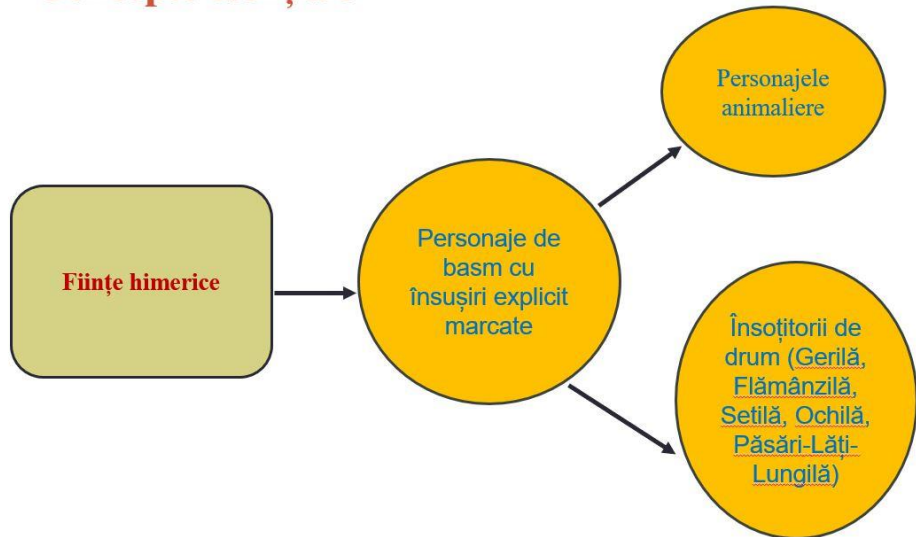
3.

Concepte esențiale

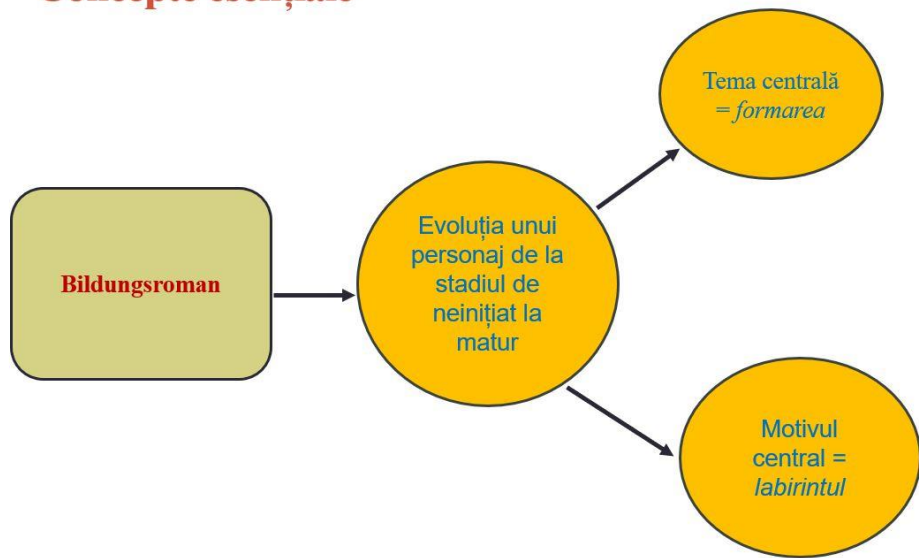
4.

Concepte esențiale

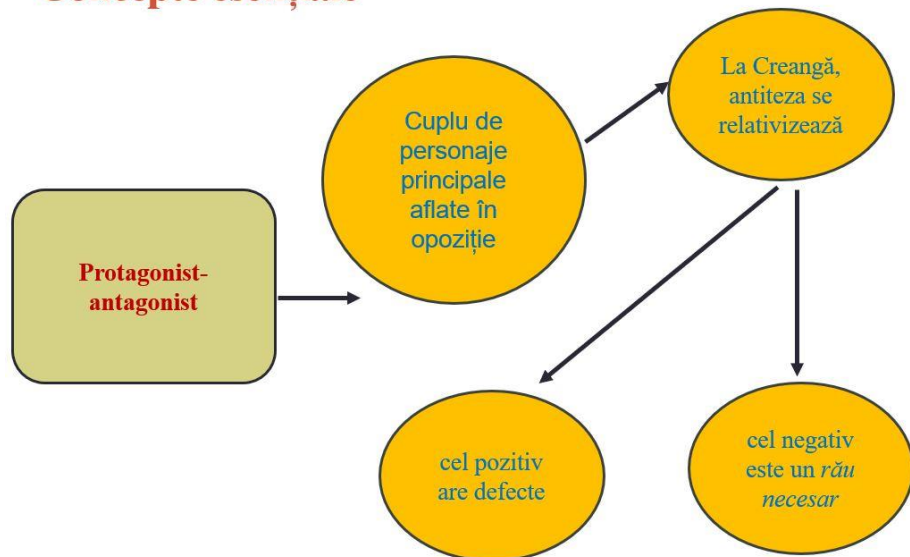
5.

Concepte esențiale

6.

Concepte esențiale

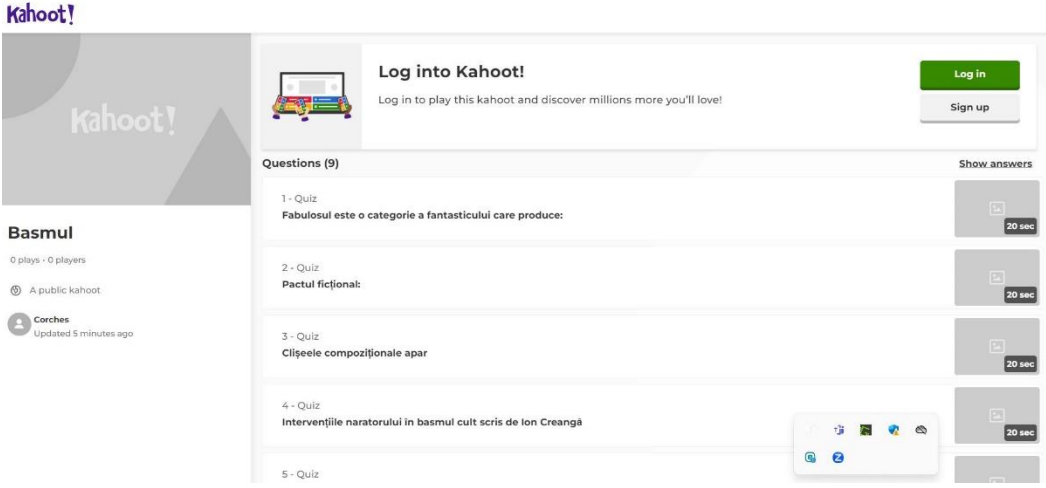
Schemele rezultate se vor încărca și în Padlet.

Reflecție (15')

Rezolvarea unui exercițiu KAHOOT, care poate fi accesat la adresa:

<https://create.kahoot.it/share/basmul/4b248aec-ab8e-46b7-8786-e2c1560965e0>

Kahoot!

Log into Kahoot!
Log in to play this kahoot and discover millions more you'll love!

Basmul
0 plays · 0 players
A public kahoot
Corches
Updated 5 minutes ago

Questions (9) Show answers

1 - Quiz
Fabulosul este o categorie a fantasticului care produce: 20 sec

2 - Quiz
Pactul ficțional: 20 sec

3 - Quiz
Clișeele compoziționale apar 20 sec

4 - Quiz
Intervențiile naratorului în basmul cult scris de Ion Creangă 20 sec

5 - Quiz

Etapă asincron

Pentru etapa de extindere, li se va solicita elevilor să realizeze în aplicația PREZI, o rezumare a traseului lui Harap-Alb, cu 8-10 puncte de oprire. La fiecare punct de oprire vor marca cel puțin două dintre conceptele operaționale învățate, care se pot exemplifica în respectivul moment.

Aplicația se găsește la adresa www.prezi.com

Lecția 2

Competențe specifice	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ
Text suport	„Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă
Organizare	<p>Etapă asincron</p> <p>Elevii au avut deja de realizat în aplicația PREZI o „hartă” a traseului lui Harap-Alb, în care să marcheze conceptele care se pot asocia momentelor pe care le-au indicat.</p> <p>Etapă față în față</p> <p>Etapă față în față are loc în sala de clasă și este modelată ERR(E).</p> <p>Etapă asincron</p> <p>Pentru etapa de extindere, se poate stabili o sarcină de lucru anunțată la finalul lecției.</p>

Resurse de lucru	<p>– fișele de lucru</p> <p>– aplicațiile Google Classroom, Adservio, Zoom, Padlet, Prezi, Mentimeter</p>
Parcurs didactic: Activități de învățare/ evaluare	<p>Demers asincron (aproximativ 30`)</b> – activitate individuală, cu o zi înaintea lecției</p> <p>– realizarea „hărții” traseului lui Harap-Alb în aplicația Prezi</p> <p><b>Lecția: demers sincron (50`) – activitate frontală alternată cu activitate pe grupe</p> <p>Evocare (15`):</b></p> <p>În etapa de evocare, profesorul solicită mai întâi câțiva elevi să prezinte rezolvarea sarcinii pe care au avut-o de efectuat acasă. Li se va spune că ulterior vor lucra pe această hartă, urmând să o completeze cu alte informații. (3`)</p> <p>Elevii sunt rugați apoi să rezolve individual următoarea situație: <i>Sunteți desemnați să organizați o expediție într-o zonă potențial periculoasă, neexplorată. Precizați trei criterii valorice în funcție de care alegeți membrii expediției. Scopul acestui exercițiu este de a-i pune pe elevi într-o situație imaginară, în care să fie responsabilizați prin anunțarea unui potențial pericol, sau a unei potențiale dificultăți. În acest caz sunt nevoiți să treacă peste eventuale subiectivisme, pentru a asigura securitatea prin criteriul competenței, al vredniciei.</i></p> <p>Pornind de la criteriile propuse de fiecare elev, se realizează, prin acord cu întreaga clasă, un Decalog al valorilor pe care aceștia le-au ales ca fiind cele mai importante pentru ei și pentru lumea în care trăiesc. Decalogul se plasează la vedere și însoțește apoi întreg demersul de analiză a basmului, dar se încarcă și pe grupul clasei, în Padlet etc. (12`)</p> <p><b>Realizarea sensului – (30`):</p> <p>1. Primul moment îl constituie un organizator verbal, metodă prin care se introduc, succint, informații de natură teoretică, respectiv prezentarea teoriei valorilor în viziunea lui Tudor Vianu, concretizată în următoarea schemă:</p> <p>a.</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 20px;">Valori</div> <div style="margin-left: 20px;"> <p>autonome (intrinseci): izvorăsc din sinele nostru, sunt reflexul dorințelor noastre</p> <p>eteronome (extrinseci): se impun din afară, dar pot crea dorințe în noi</p> </div> </div> <p>b.</p> <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 20px;">Valori</div> <div style="margin-left: 20px;"> <p>mijloace</p> <p>scopuri</p> </div> </div> <p>c. Ierarhia valorilor: I. Valori religioase; II. Valori spirituale; III. Valori ale vitalului.</p>

2. În al doilea moment al realizării sensului, elevii primesc fișe cu fragmentele de text care surprind firul epic al basmului până la momentul în care feciorul cel mic, rușinat de vorbele tatălui, se retrage în grădină spre a se gândi. Pe fișe sunt numerotate zece fragmente propuse spre analiză (anexa 1). Alături de fișa cu citate primesc și lista cu un set de valori (anexa 2), recomandându-le să o consulte în permanență, pentru a putea identifica valorile pe care textul literar le vehiculează.

3. Se lucrează după metoda jurnalului de lectură, adaptată unei observații frontale și specializate, rezultând în final schema din anexa 3. Inițial, elevilor li se solicită doar să identifice valorile/nonvalorile pe care citatele propuse le scot în evidență. Schema este finalizată și completată în urma raportărilor individuale, prin completări și corecții reciproce și cu sprijinul constant al profesorului, prin introducerea conținuturilor teoretice de specialitate.

Reflecție (5')

Pentru etapa de reflecție se propune elevilor realizarea unui puzzle mentimeter (<https://www.mentimeter.com/>), în care fiecare elev să completeze cu câte o valoare/atitude.

Etapă asincron

Elevilor li se solicită completarea schemei PREZI realizate anterior, cu indicarea în fiecare moment pe care l-au marcat pe „harta” traseului personajului a cel puțin două valori/itudini asociate aceluia context.

De asemenea, li se solicită să identifice între una până la trei atitudini/situații/concepții exprimate în basmul lui Ion Creangă cu care nu sunt de acord, care nu corespund concepțiilor actuale ale societății. Acestea vor fi notate pentru a fi văzute de toți colegii, în aplicația PADLET, în care elevii își pot posta predicțiile pe „wall”.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Anexa 1

Citat	Caracteristică a basmului	Elemente de interpretate (semnificații)	Valori / atitudini
<u>Amu cică era odată într-o țară un craiu, care avea trei feciori</u>			
<u>Mulți ani trecuse la mijloc de când acești frați nu mai avuse prilej a se întâlni amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuse niciodată de când erau ei.</u>			→
<u>Dar ia să nu ne depărtăm cu vorba și să încep a depăna firul poveștii.</u>			
<u>Amu cică împăratul acela, aproape de bătrânețe, căzând la zăcare, a scris carte frățâne-său craiului, să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoți, ca să-l lase împărat în locul său după moartea sa.</u>			→
<u>Atunci feciorul cel mai mare ie îndrăzneala și zice :</u> <u>— Tată, eu cred ca mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre frați;</u>			→
<u>— Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești că-i pute răzbate până acolo și crezi că ești în stare a cârmui și pe alții, alege-ți un cal din herghelie, care-i vrea tu, ie-ți bani cât ți-or</u>			→

UNIUNEA EUROPEANĂ

trebui, haine care ți-or place, arme care-i crede că-ți vin la socoteală și mergi cu bine, fătul meu.			
Craiul însă, <u>vrând să-l ispitească</u> , tace molcum și, pe înserate, se îmbracă pe ascuns într-o piele de urs, apoi încalecă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale și se bagă sub un pod. Și când să treacă fiu-său pe acolo, numai iaca la capătul podului îl și întâmpină un urs mormăind. Atunci calul fiului de craiu începe a sări în două picioare, forăind, și cât pe ce să izbească pe stăpănu-său. Și fiul craiului, nemaiputând struni calul și <u>neîndrăznind a mai merge înainte</u> , se întoarnă rușinat înapoi la tatu-său.			→
<u>Și de-acum înainte, ducă-se, din partea mea, cine știe, că mie unuia nu-mi trebuie nici împărăție, nici nimica ; doar n-am trăi cât lumea, ca să moștenesc pământul.</u>			→
— <u>Despre aceasta bine ai chitit-o, dragul tatei. Se vede lucru că nici tu nu ești de împărat, nici împărăția pentru tine și decât să încurci numai așa lumea, mai bine să zezi departe</u> , cum zici, căci, mila Domnului „Lac de-ar fi, broaște sunt destule”. Numai aș vrea să știu, cum rămâne cu moșu-tău ? Așa-i ca ne-am încurcat în slăbăciune ? [...] Craiul, cum îl vede, zice :			→

UNIUNEA EUROPEANĂ

<p>— Ei, dragul tatei, așa-i că s-a întâmplat vorba ceea : „Apără-mă de găini, că de câni nu mă tem”. — Ce fel de vorbă-i asta, tată ? ! zise fiu-său <u>rușinat</u>: la d-ta urșii se cheamă găini?</p>			
<p>— <u>Ce mânca văd eu bine că ai, despre asta nu e vorba, fătul meu, zise craiul posomorât, dar, ia spuneți-mi, rușinea unde o puneți? Din trei feciori câți are tata, nici unul să nu fie bun de nimica?! Apoi, drept să vă spun, că atunci degeaba mai stricați mâncarea, dragii mei... Să umblați numai așa, frunza frăsinelului, toată viața voastră și să vă lăudați că sunteți feciori de craiu, asta nu miroase a nas de om... Cum văd eu, frate-meu se poate culca pe o urechie din partea voastră; la sfântul Așteaptă, s-a împlinii dorința lui. Halal de nepoți ce are !</u></p>			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

ANEXA 2

VALORI PERSONALE

1. Armonie interioară
2. Asumare de riscuri
3. Autocontrol
4. Autocunoaștere
5. Avansare / promovare
6. Bunele maniere
7. Câștiguri materiale
8. Competiție
9. Confort
10. Consum
11. Corectitudine
12. Credință religioasă
13. Divertisment
14. Dorința de a munci
15. Dragoste
16. Fericire
17. Generozitate
18. Imaginație
19. Independență
20. Loialitate (fidelitate)
21. Libertate
22. Moralitate
23. Onestitate
24. Ordine
25. Plăcere
26. Prietenie
27. Răbdare
28. Respect față de sine
29. Responsabilitate

30. Sănătate
31. Sinceritate
32. Spirit de economie
33. Tendința spre ideal
34. Toleranță
35. Viață de familie

VALORI SOCIALE

1. Avere-bani
2. Bunătate
3. Carieră
4. Cinste
5. Civism
6. Cooperare
7. Cultură
8. Creativitate
9. Educație
10. Hărnicie
11. Încredere
12. Prietenie
13. Prestigiu
14. Recunoaștere
15. Respect față de alții
16. Responsabilitate
17. Sociabilitate
18. Solidaritate

ATTITUDINI

1. Admirație
2. Autosuficiență

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

3. Animositate/dușmănie
4. Conflictualitate
5. Conformism
6. Contestare
7. Cooperare
8. Curiozitate
9. Curaj
10. Dispreț
11. Gândire pozitivă
12. Indiferență
13. Infatuare (îngâmfare)
14. Implicare
15. Inițiativă
16. Invidie
17. Lene
18. Orgoliu
19. Politețe
20. Revoltă
21. Resentimentarism / antipatie
22. Seriozitate
23. Superficialitate
24. Teribilism (extravaganță)

Anexa 3

Citat	Caracteristică a basmului	Elemente de interpretate (semnificații)	Valori / atitudini
<u>Amu cică era odată într-o țară un craiu, care avea trei feciori</u>	Formula inițială; cifra simbolică	Expozițiune: stare inițială de echilibru. Spațiul și timpul nedeterminate, dar veridice, realiste; limbajul popular: „cică” - <i>se spune</i> : veridicul.	
<u>Mulți ani trecuse la mijloc de când acești frați nu mai avuse prilej a se întâlni amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuse niciodată de când erau ei.</u>	Lipsa, prejudiciul; motivul împăratului fără urmași.	Lipsa 1.: absența intercunoașterii – planul familial. Lipsa 2.: absența moștenitorului – planul social.	→ Familia → Criteriul valoric: vrednicia
<u>Dar ia să nu ne depărtăm cu vorba și să încep a depăna firul poveștii.</u>	Ingerința auctorială: basm cult.	Oralitatea Distanța ficțiune-realitate	
<u>Amu cică împăratul acela, aproape de bătrânețe, căzând la zăcare, a scris carte frățâne-său craiului, să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoți, ca să-l lase împărat în locul său după moartea sa.</u>	Motivul căutării eroului.	Situație pedagogică de învățare prin descoperire. Tatăl – mentor, învățător.	→ Educație → Autocunoaștere/ Libertate → Responsabilitate
<u>Atunci feciorul cel mai mare ie îndrăzneala și zice : — Tată, eu cred ca mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre frați;</u>	Motivul încercărilor eșuate / probele pregătitoare	Dreptul întâiului născut – indiferența față de criteriul valoric.	→ + Infatuare → Orgoliu → – responsabilitate → Superficialitate
<u>— Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești că-i pute răzbate până acolo și crezi că ești în</u>		Reluarea problematicii valorilor – anticipare a eșecului;	→ Curaj, perseverență

<p><u>stare a cârmui și pe alții</u>, alege-ți un cal din herghelie, care-i vrea tu, ie-ți bani cât ți-or trebui, haine care ți-or place, arme care-i crede că-ți vin la socoteală și mergi cu bine, fătul meu.</p>			→ Vrednicie
<p>Craiul însă, <u>vrând să-l ispitească</u>, tace molcum și, pe înserate, se îmbracă pe ascuns într-o piele de urs, apoi încalcă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale și se bagă sub un pod. Și când să treacă fiu-său pe acolo, numai iaca la capătul podului îl și întâmpină un urs mormăind. Atunci calul fiului de craiu începe a sări în două picioare, forăind, și cât pe ce să izbească pe stăpănu-său. Și fiul craiului, nemaiputând struni calul și <u>neîndrăznind a mai merge înainte</u>, se întoarnă rușinat înapoi la tatu-său.</p>	Proba pregătitoare	<p>Testarea calităților. Învățare prin descoperire. Rușinea: semn al lecției reușite.</p>	<p>→ + Educație → – Curaj</p>
<p><u>Și de-acum înainte</u>, ducă-se, din partea mea, cine știe, că mie unuia nu-mi trebuie nici împărăție, nici nimica ; doar n-am trăi cât lumea, ca să moștenesc pământul.</p>	<p>Limbajul (basm cult) : zicătoarea – erudiție paremiologică. Oralitatea stilului.</p>	<p>Conștientizarea limitelor personale; Renunțare. Zicătoarea: perspectiva umanismului popular.</p>	<p>→ + Onestitate → + Sinceritate → Autosuficiență</p>
<p>— <u>Despre aceasta bine ai chitit-o</u>, dragul tatei. Se vede lucru că nici tu nu ești de împărat, nici împărăția pentru tine și decât să încurci numai așa lumea, mai bine să <u>șezi departe</u>, cum zici, căci, mila Domnului „Lac de-ar fi, broaște sunt destule”. Numai aș vrea</p>	<p>Limbajul (basm cult) : zicătoarea – erudiție paremiologică. Oralitatea stilului.</p>	<p>Zicătoarea: perspectiva umanismului popular. Aprecieri a mentorului, care primește confirmarea educației eficiente.</p>	<p>→ Nonvaloarea: slăbiciunea. → Onestitate, autocunoaștere.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

<p>să știu, cum rămâne cu moșu-tău ? Așa-i ca ne-am încurcat în slăbăciune ? [...] Craiul, cum îl vede, zice : — Ei, dragul tatei, așa-i că s-a întâmplat vorba ceea : „Apără-mă de găini, că de câni nu mă tem”. — Ce fel de vorbă-i asta, tată ? ! zise fiu-său rușinat: la d-ta urșii se cheamă găini?</p>			
<p>— <u>Ce mânca văd eu bine că ai, despre asta nu e vorba, fătul meu, zise craiul posomorât, dar, ia spuneți-mi, rușinea unde o puneți? Din trei feciori câți are tata, nici unul să nu fie bun de nimica?! Apoi, drept să vă spun, că atunci degeaba mai stricați mâncarea, dragii mei... Să umblați numai așa, frunza frâsinelului, toată viața voastră și să vă lăudați că sunteți feciori de craiu, asta nu miroase a nas de om... Cum văd eu, frate-meu se poate culca pe o urechie din partea voastră; la sfântul Așteaptă, s-a împlinii dorința lui. Halal de nepoți ce are !</u></p>	<p>Limbaajul (basm cult) : zicătoarea – erudiție paremiologică. Oralitatea stilului.</p>	<p>Zicătoarea: perspectiva umanismului popular. Interogații și afirmații de apostrofare cu rol motivațional. Tatăl ca mentor, ca învățător priceput: creează situații educative care pot mobiliza. Rușinea: motor motivațional.</p>	<p>Valori ale vitalului: mijloace. Valori ale spiritualului: scopuri.</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Lecția 3

Competențe specifice	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ
Text suport	„Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă
Organizare	<p>Etapa asincron</p> <p>Elevii au avut de completat „harta” traseului lui Harap-Alb în aplicația PREZI, în care să marcheze valorile/atitudinile care se pot asocia momentelor pe care le-au indicat. De asemenea, au avut de identificat între una până la trei atitudini/situații/concepții exprimate în basmul lui Ion Creangă cu care nu sunt de acord, care nu corespund concepțiilor actuale ale societății.</p> <p>Etapă față în față</p> <p>Etapa față în față are loc în sala de clasă și este modelată ERR(E).</p> <p>Etapă asincron</p> <p>Pentru etapa de extindere, se poate stabili o sarcină de lucru anunțată la finalul lecției.</p>
Resurse de lucru	<p>– fișele de lucru</p> <p>– aplicațiile Google Classroom, Adservio, Zoom, Padlet</p>
Parcurs didactic: Activități de învățare/ evaluare	<p>Demers asincron (aproximativ 30`) – activitate individuală, cu o zi înaintea lecției</p> <p>– completarea „hărții” traseului lui Harap-Alb în aplicația Prezi</p> <p>– identificarea unor atitudini/situații/concepții exprimate în basmul lui Ion Creangă cu care nu sunt de acord, care nu corespund concepțiilor actuale ale societății</p> <p>Lecția: demers sincron (50`)</b> – activitate frontală alternată cu activitate pe grupe</p> <p><b>Evocare (10`):</p> <p>Elevii sunt solicitați să prezinte atitudinile/situațiile/concepțiile identificate, cu care nu sunt de acord, care nu corespund concepțiilor actuale ale societății.</p> <p>Realizarea sensului – (30`):</p> <p>Dialog frontal despre conceptele de stereotip, discriminare, prejudecată. Se clarifică sensurile termenilor, cu ajutorul DEX-ului, apoi elevii sunt solicitați să observe dacă între situațiile identificate acasă există unele care pot fi considerate</p>

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

stereotipuri, prejudecăți sau discriminări. Profesorul poate face o listă a acestora pe tablă. Se problematizează cu elevii efectele pe care le produc stereotipurile și prejudecățile, respectiv nașterea discriminărilor, promovarea a discursului urii, practica încălcării drepturilor omului.

Activitate pe grupe. Fiecare grupă primește câte o fișă cu câte 1-3 personaje (Anexa 1), pentru a identifica în replicile sau atitudinile acestora stereotipuri, prejudecăți sau forme de discriminare. Simultan, identifică trăsăturile de caracter și modalitățile de caracterizare (directă/ indirectă). De asemenea, elevii au câte un rând gol, în care pot propune suplimentar o altă situație relevantă pentru indicarea unor stereotipuri/prejudecăți/discriminări, fie dintre cele identificate de ei acasă, fie unele noi. Completarea acestor rânduri este facultativă. Sarcina se poate lansa în Google Jamboard, pentru ca elevii să aibă libertatea de a dezvolta spațiul scrierii, dau poate fi realizată pe fișe simple ori pe coli de flipchart.

Reprezentanții grupelor prezintă rezultatele, apoi profesorul clarifică termenii luați în discuție.

Oamenii sunt programați să fie rezistenți la schimbarea propriei opinii. Ca urmare, o multitudine de procese psihologice complet sănătoase și normale ne fac să fim predispuși la erori, pentru că, odată instalate, stereotipurile și prejudecățile sunt persistente.

Creierul uman automatizează procese pentru a reduce cantitatea de timp și atenție necesară îndeplinirii unei sarcini. De exemplu, după ce am învățat cum să ne legăm șireturile sau să ne spălăm pe dinți nu ne mai gândim la cum să facem asta și gesturile se repetă în mod automat. Dar ce e bun pentru spălătul pe dinți, nu e tocmai bun pentru procese mai complicate. Astfel, creierul e obișnuit să facă scurtături pentru a ajunge la o concluzie, dar ce este eficient pentru automatizarea unor procese simple, nu este însă cea mai bună scurtătură când trebuie să navighezi prin stereotipuri. Stereotipurile există în societate încă de la nașterea noastră. Fără un efort conștient spre a le depăși, nu vom face altceva decât să le perpetuăm.

Reflecție (10')

Dialog frontal.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Asemenea atitudini erau percepute ca prejudecăți sau forme de discriminare în epoca în care a trăit Ion Creangă? Ce s-a schimbat? Profesorul va orienta dialogul spre identificarea modificărilor modului în care gândim, a faptului că oamenii au devenit mai toleranți, că omenirea înceară să învețe din greșelile trecutului etc.

Credeți că este necesar să avem astfel de dialoguri despre stereotipuri, prejudecăți și discriminare?

Ce stereotipuri întâlniți în media? Dar în viața de zi cu zi? Cu ce prejudecăți v-ați confruntat? Cum credeți că vă afectează pe voi sau pe alții?

Ce putem face pentru a le evita?

Etapă asincron

Elevii pot primi sarcina de a realiza, individual sau în perechi, o memă în care să ilustreze o situație în care în basmul studiat există o ilustrare a unei stereotipp, prejudecăți sau discriminări, din perspectiva percepției contemporane nouă. Mema se va încărca în Padlet, pentru a fi vizualizată de toți colegii, pe wall, și va fi inserată în traseul realizat în aplicația PREZI, în locul în care se potrivește.

Anexa 1

Grupa 1

Personaj	Citat/fragment	Trăsătură de caracter	Modalitate de caracterizare	Stereotip/ prejudecată/ discriminare (se notează DA sau NU) Explicați!
Craiul	„tace molcum”			
	„posomorât”			
	„Din trei feciori câți are tata, nici unul să nu fie bun de nimica?!”			
	„să te ferești de omul roș, iară mai ales de cel spân”			
Împăratul Verde	„împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete”			
	„să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoți, ca să-l lase împărat în locul său după moartea sa”			
	„arde de bucurie că i-a venit nepotul”			

Fiul cel mare al Craiului	„feciorul cel mai mare ia îndrăzneală și zice: - Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre frați”			
	„se întoarnă rușinat înapoi la tatu-său”			
	„tu nu ești de împărat, nici împărăția pentru tine”			

Grupa 2

Personaj	Citat/fragment	Trăsătură de caracter	Modalitate de caracterizare	Stereotip/ prejudecată/ discriminare (se notează DA sau NU) Explicați!
Fiul cel mic al Craiului/Harap-Alb	„roș cum îi gotca”			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	„boboc în felul său”;			
	„Ce vorbești în dodii, mătușă? Tocmai de la una ca d-ta ți-ai găsit să aștept eu ajutor?”			
	„Ghijoagă urâcioasă ce ești! din toți caii, tocmai tu te-ai găsit să mănânci jărat!”			
	„Dacă s-a aruncat în partea mâne-sa, ce-i vinovat el? Tata așa a zis... [...] ca să mă feresc de omul roș, iară mai ales de cel spân, cât oi putea; să n-am de a face cu dâșii nici în clin, nici în mănecă; și dacă n-ai fi spân, bucuros te-aș tocmi.”			
	„Din copilăria mea sunt deprins a asculta de tata”			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	„fecior de om viclean ce te găsești”			
	„ pui de viperă ce mi-ai fost”			
	„fii odată bărbat și nu-ți face voie rea”;			
	„Parcă dracul vrăjește, de n-apuc bine a scăpa din una și dau peste alta! „Se vede că m-a născut mama într-un ceas rău”;			

Grupa 3

Personaj	Citat/fragment	Trăsătură de caracter	Modalitate de caracterizare	Stereotip/ prejudecată/ discriminare (se notează DA sau NU) Explicați!
Sfânta Duminică	„babă gârbovită de bătrânețe, care umbla după milostenie”			
	„gârbovă și stremțuroasă”			
	„gârbova și neputincioasa”			
	„parcă nu te-aș fi crezut așa slab de înger, dar, după cât văd, ești mai fricos decât o femeie! Hai, nu mai sta ca o găină plouată!”			
	„așa e lumea asta și, de-ai face ce-ai face, rămâne cum este ea; nu poți s-o întorci cu umărul, măcar să te pui în ruptul capului.”			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Calul	„o răpciugă de cal, grebănos, dupuros și slab, de-i numărai coastele”			
	„Ghijoagă urâcioasă: slăbătura cea de cal”;			
	„calul odată zboară cu dânsul până la nouri și apoi se lasă în jos ca o săgeată. După aceea mai zboară încă o dată până la lună și iar se lasă în jos mai iute decât fulgerul. Și unde nu mai zboară și a treia oară până la soare”			
	„așa am amețit și eu, stăpâne, când mi-ai dat cu frâul în cap, să mă prăpădești, și cu asta am vrut să-mi răstorc cele trei lovituri. Vorba ceea: una pentru alta. Acum cred că mă cunoști și de urât și de frumos, și de bătrân și de			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	tânăr, și de slab și de puternic”			
	„Și unii ca aceștia sunt trebuitori pe lume câteodată, pentru că fac pe oameni să prindă la minte... Zi și d-ta că ai avut să tragi un păcat strămoșesc. Vorba ceea: «Părinții mănâncă aguridă, și fiilor li se strepezesc dinții.»”			

Grupa 4

Personaj	Citat/fragment	Trăsătură de caracter	Modalitate de caracterizare	Stereotip/ prejudecată/ discriminare (se notează DA sau NU) Explicați!
----------	----------------	-----------------------	-----------------------------	---

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Spânul	„prefăcut în alte straie, și zice cu glas subțiratic și necunoscut”			
	„tot de stăpâni calici mi-am avut parte. Și vorba ceea: La calic slujești, calic rămâi”			
	„cu viclenia lui obicinuită”			
	„... d-voastră încă nu știți ce-i pe lume. Dacă dobitoacele n-ar fi fost înfrânate, de demult ar fi sfâșiat pe om. Și trebuie să știți că și între oameni cea mai mare parte sunt dobitoace, care trebuiesc ținute din frâu, dacă ți-i voia să faci treabă cu dânșii.”			
	„Eu știu,moșule, că sluga-i slugă și stăpânu-istăpân”			
	„ce poam-a dracului e Harap-Alb aista!”			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Gerilă	„o dihanie de om, care se pârâpâlea pe lângă un foc de douăzeci și patru de stânjani de lemne și tot atunci striga, cât îi lua gura, că moare de frig. Și -apoi, afară de aceasta, omul acela era ceva de speriat; avea niște urechi clăpăuge și niște buzoaie groase și dăbălăzate. Și când sufla cu dânsele, cea deasupra se răsfrângea în sus peste scăfârliia capului, iar cea dedesubt atârna în jos, de-i acoperea pânțele. Și, ori pe ce se oprea suflarea lui, se puneă promoroaca mai groasă de-o palmă. Nu era chip să te apropii de dânșul, că așa tremura de tare, de parcă-l zghihuia dracul. Și dac-ar fi tremurat numai el, ce ți-ar fi fost? Dar toată suflarea și făptura de			
--------	---	--	--	--

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	<p>primprejur îi țineau hangul: vântul gema ca un nebun, copacii din pădure se văicărau, pietrele țipau, vreascurile țiuiau și chiar lemnele de pe foc pocneau de ger. Iară veverițele, găvozdite una peste alta în scorburi de copaci, suflau în unghii și plângeau în pumni, blestemându-și ceasul în care s-au născut. Mă rog, foc de ger era: ce să vă spunmai mult!”</p>			
Flămânzilă	<p>„altă drăcărie și mai mare: o namilă de om mânca brazdele de pe urma a 24 de pluguri și tot atunci striga în gura mare că crapă de foame.”</p>			
Setilă	<p>„altă minunăție și mai mare: o arătare de om băuse apa de la 24 de iazuri și o gărlă pe care</p>			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	umblau numai 500 de mori și tot atunci striga în gura mare că se usucă de sete.”			

Grupa 5

Personaj	Citat/fragment	Trăsătură de caracter	Modalitate de caracterizare	Stereotip/ prejudecată/ discriminare (se notează DA sau NU) Explicați!
-----------------	-----------------------	------------------------------	------------------------------------	---

Ochilă	„altă minunăție și mai minunată: o schimonositură de om avea în frunte numai un ochi, mare cât o sită și, când îl deschidea, nu vedea nimica; da chior peste ce apuca. Iară când îl ținea închis, dar fie zi, dar fie noapte, spunea că vede cu dânsul în măruntaiele pământului.”			
Păsări-Lăți-Lungilă	„Să-i zici Păsărilă... nu greșești; să-i zici Lățilă... nici atâta; să-i zici Lungilă... asemenea; să-i zici Păsări-Lăți-Lungilă, mi se pare că e mai potrivit cu năravul și apucăturile lui, zise Harap- Alb, înduioșat de mila bietelor păsări. Se vede că acesta-i vestitul Păsări-Lăți-Lungilă, fiul săgetătorului și nepotul arcașului; brâul pământului și scara			

	<p>cerului; ciurma zburătoarelor și spaima oamenilor, că altfel nu te pricepi cum să-i mai zici. — Râzi tu de mine, râzi, Harap-Alb, zise atunci Păsări-Lăți- Lungilă, dar mai bine ar fi să râzi de tine, căci nu știi ce păcat te paște. Chitești că fata împăratului Roș numai așa se capătă? Poate n-ai știință ce vidmă de fată e aceea, când vrea, se face pasăre măiastră, îți arată coada, și ia-i urma dacă poți! De n-a fi și unul ca mine pe-acolo, degeaba vă mai bateți picioarele ducându-vă.”</p>			
Împăratul Roș	<p>„cică era un om pâclișit și răutăcios la culme: nu avea milă de om nici cât de un câine. Dar vorba cea: «La unul fără suflet</p>			

	trebuie unul fără de lege.»”			
	„îi asculta cu dezgust și numai înghițea noduri”			
Fata Împăratului Roș	„o farmazoană cumplită”;			
	„ce vidmă de fată e aceea, când vrea, se face pasăre măiastră, îți arată coada, și ia-i urma dacă poți!”			
	„bucățică ruptă tată-său în picioare, ba încă și mai și. Vorba ceea: «Capra sare masa, și iada sare casa.»”			
Fetele Împăratului Verde	„li s-a făcut milă de dânsul și au zis Spânului cu binișorul”			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

	„Vere, nu faci bine ceea ce faci. Dacă este că a lăsat Dumnezeu să fim mari peste alții, ar trebui să avem milă de dânșii, că și ei, sărmanii, sunt oameni!”			
	„Dar cum erau să iasă ele cu vorba înaintea tatălui lor?”			

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Lecția 4

Competențe specifice	2.1. Analiza principalelor componente de structură, de compoziție și de limbaj specifice textului narativ 3.3. Elaborarea unei argumentări orale sau scrise pe baza textelor studiate
Text suport	„Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă
Organizare	Etapa asincron Elevii au avut de realizat meme care să ilustreze situații în care în basmul studiat există o ilustrare a unei stereotip. Etapă față în față Etapă față în față are loc în sala de clasă și este modelată ERR(E). Etapă asincron Pentru etapa de extindere, se stabilește o sarcină de lucru anunțată la finalul lecției.
Resurse de lucru	– fișele de lucru – aplicațiile Google Classroom, Adservio, Zoom, Padlet
Parcurs didactic: Activități de învățare/ evaluare	Demers asincron (aproximativ 30`)</b> – activitate individuală, cu o zi înaintea lecției – realizarea unor meme care să ilustreze situații în care în basmul studiat există o ilustrare a unei stereotip – completarea traseului în Prezi cu memele create <b>Lecția: demers sincron (50`) – activitate frontală alternată cu activitate pe grupe Evocare (5`): Elevii sunt solicitați să își actualizeze cunoștințele cu privire la caracterizarea unui personaj: mijloacele de caracterizare. Sunt anunțați că vor avea de realizat caracterizarea personajului principal din „Povestea lui Harat-Alb” de Ion Creangă, respectiv că vor lucra pe grupe, pentru a urmări aspecte diferite ce vor duce în final la alcătuirea unui plan de realizare a unui eseu structurat despre personajul dat. Realizarea sensului – (40`):

Elevii sunt împărțiți în cinci grupe, având de realizat sarcini distincte, care corespund reperelor specifice construcției eseului despre caracterizarea de personaj. (20`)

Grupa 1 – Statutul social al personajului

Întrebări de sprijin

Care este statutul social inițial al personajului? Cum se manifestă acesta în raport cu sine și în raport cu alții? Exemplificați.

Ce statut social dobândește pe parcurs? Ce atitudini are în această nouă ipostază? Ce reprezintă acest nou statut? Exemplificați.

Ce statut capătă la final? Ce semnifică acest nou statut? Exemplificați.

Grupa 2 – Statutul moral al personajului

Întrebări de sprijin

Ce atitudini are în prima sa ipostază, față de personaje cum sunt baba cea gârbovă și calul? Ce spun aceste atitudini despre statutul său moral? Cum l-ați descrie, din acest punct de vedere? Exemplificați.

Ce statut moral dobândește în final personajul? Ce contribuie la această schimbare? Exemplificați.

Grupa 3 – Statutul psihologic al personajului

Întrebări de sprijin

Ce trăsături psihologice manifestă personajul înainte de pornirea la drum? Cum se manifestă psihologic în raport cu celelalte personaje? Dar în raport cu provocările pe care le-ar putea avea? Exemplificați.

Ce trăsături psihologice observați că se mențin sau se schimbă pe parcurs, odată cu parcurgerea primelor probe, cea cu salățile din grădina ursului, respectiv cea cu pădurea cerbului? Exemplificați.

După parcurgerea primelor două probe, ce modificări observați, din punct de vedere psihologic, la personaj? Exemplificați.

Grupa 4 – Caracterizarea directă

Ce trăsătură dominantă a personajului resiese din scena în care baba dispare?

Identificați cinci citate în care instanțe ale comunicării narative (naratorul sau alte personaje care se exprimă despre el) indică trăsături ale acestuia.

Grupa 5 – Caracterizarea indirectă

Identificați cinci situații (secvențe sau episoade narative) în care personajul este caracterizat indirect, prin fapte, prin comportament sau prin relații cu alte personaje.

Precizați trăsăturile sugerate de aceste contexte.

După activitatea de grup, reprezentanții acestora vor prezenta rezultatele. (20')

Reflecție (10')

Dialog frontal.

Profesorul va duce dialogul cu clasa încercând să identifice concluzia, respectiv faptul că personajul din basmul lui Ion Creangă se diferențiază de cel din basmele populare prin faptul că este mult mai realist construit, că are trăsături specific umane.

Etapă asincron

Elevii vor primi sarcina de a redacta un eseu despre particularitățile de construcție a personajului, pornind de la activitatea desfășurată în clasă. Profesorul le pune la dispoziție o schemă a acestei activități (Anexa 1), iar rezultatele muncii lor se încarcă în Padlet.

POVESTEA LUI HARAP-ALB

de Ion Creangă

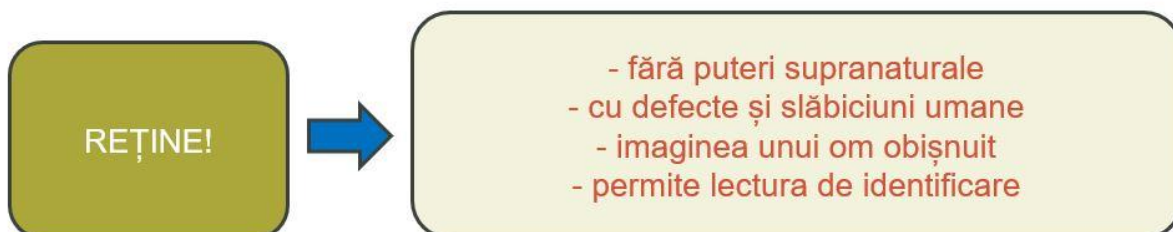
Particularități de construcție a unui personaj dintr-un basm cult studiat

---

- prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales;
  - evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două episoade/secvențe comentate;
  - analiza a două elemente de structură, de compoziție și/sau de limbaj ale basmului cult studiat, semnificative pentru construcția personajului ales (de exemplu: acțiune, conflict, modalități de caracterizare, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțe ale comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.).
-

Introducere - ipoteza

Spre deosebire de personajul principal din basmele populare, care ilustrează idealul uman de frumusețe, de putere sau de curaj, având puteri supranaturale, Harap-Alb, personajul principal al basmului cult scris de Ion Creangă nu deține puteri supranaturale, dovedește defecte și slăbiciuni umane, apropiindu-se ca imagine de cea a unui țăran obișnuit. Totuși, el este un personaj memorabil, fapt datorat ușurinței cu care lectorul se poate identifica cu el.

Cuprinsul – rezolvarea reperelor

1. – prezentarea statutului social, psihologic, moral etc. al personajului ales;

Statut social	<ol style="list-style-type: none"> 1. - fiu de împărat; - lipsit de recunoaștere socială: timid, fără încredere în forțele proprii; 2. - rob: traseul maturizării; 3. - împărat.
Statut moral	<ol style="list-style-type: none"> 1. - adolescent egoist și orgolios - exemple; - lipsit de compasiune, agresiv - exemple; 2. - după traseul maturizării: altruist și onest - exemple.
Statut psihologic	<ol style="list-style-type: none"> 1. – dezechilibrat și vulnerabil interior; - nu face diferența între aparență și esență; - înspăimântat de obstacole; 2. – bărbat demn, curajos; - descoperă calitățile ascunse în ceilalți

Cuprinsul – rezolvarea reperelor

2. – evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două episoade/secvențe comentate;
3. – analiza a două elemente de structură, de compoziție și/sau de limbaj ale basmului cult studiat, semnificative pentru construcția personajului ales (de exemplu: acțiune, conflict, modalități de caracterizare, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțe ale comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.).

Trăsătura:
caracterul profund
uman
(reiese adesea din
acele scene în care
eroul se vede
confruntat cu
evenimente care
depășesc puterea sa
omenească de
înțelegere)

Caracterizarea directă

- naratorul, instanță a comunicării narative, îi denunță firea comună: *Fiul craiului, ce era să facă? Îi spune toate cu de-amănuntul, căci, dă, care om nu ține la viață înainte de toate?*
- naratorul îi redă naivitatea: *fiul craiului, boboc în felul său la treburi de aiste...*
- Sfanta Duminică, și ea o instanță a comunicării narative, îi surprinde generozitatea și milostenia, dar și slăbiciunea: *puterea milosteniei și inima ta cea bună te ajută; slab de înger și mai fricos decât o femeie.*

Cuprinsul – rezolvarea reperelor

2. – evidențierea unei trăsături a personajului ales, prin două episoade/secvențe comentate;
3. – analiza a două elemente de structură, de compoziție și/sau de limbaj ale basmului cult studiat, semnificative pentru construcția personajului ales (de exemplu: acțiune, conflict, modalități de caracterizare, relații temporale și spațiale, incipit, final, tehnici narative, instanțe ale comunicării narative, registre stilistice, limbaj etc.).

Trăsătura:
caracterul profund
uman
(reiese adesea din
acele scene în care
eroul se vede
confruntat cu
evenimente care
depășesc puterea sa
omenească de
înțelegere)

Caracterizarea indirectă

- Prin complexitatea acțiunii, faptele care sunt surprinse într-o înșiruire de secvențe și de episoade narative, prin comportament și relații cu alte personaje
- prima întâlnire cu Sf. Duminică: *naivitatea, orgoliul, superficialitatea, ghidându-se după aparențe;*
  - natura profund umană – spaima și uimirea la dispariția miraculoasă a Sf. Duminici, învăluită într-un nor alb;
  - lipsa de experiență – rătăcirea în pădurea-labirint și acceptarea Spânului, în ciuda interdicției formulate de tată;
  - numele primit – construcție oximoronică, dezvăluind caracterul de rob, dar și de viitoare ființă purificată, superioară;
  - deznădejdea și dorința de abandon în fața dificultăților: *și de-aș muri mai degrabă, să scap odată de zbucium; decât așa viață, mai bine moarte de o mie de ori;*
  - probele dezvăluie etape ale maturizării: răbdarea, perseverența, capacitatea de a observa dincolo de aparențe, calitățile de lider, care nu crede că știe și poate totul, ci poate selecta și delega pe alții care să preia sarcini etc.
  - finalul – dezvăluie un personaj aflat la finalul maturizării sale, în opoziție cu cel temător și nesigur de la început, apt să-și asume dubla calitate, de cap al familiei, prin căsătorie, și de lider al unei împărății.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Încheiere – concluzia

Personajul Harap-Alb din basmul lui Ion Creangă este nu doar un unul complex, care se sustrage înserierilor tipologice, ci și un model existențial a cărei evoluție suscită și în ziua de astăzi interesul cititorilor contemporani, tocmai prin caracterul său uman și prin exemplificarea capacității omului de a se transforma, de a evolua, de a se schimba în bine.

Elaborat,
Expert implementare curriculară cu abilități TIC
Horia Corcheș